Årsmelding frå elev- og lærlingombodet

For skuleåret 2019-2020

Vestland fylkeskommune

Innhald

Føreord ... 3

Innleiing ... 4

Prioriterte arbeidsområde for elev- og lærlingombodet i skuleåret 2019-2020 ... 4

Elev- og lærlingombodet sine tilrådingar ... 4

Førespurnader 2019-2020 ... 5

Førespurnader som gjeld elevar 2019-2020 ... 6

Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå elevar ... 7

Førespurnader som gjeld lærlingar 2019 -2020 ... 7

Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå lærlingar ... 9

Korona ... 11

Fylkeskommunale lærlingsamlingar ... 12

Kurs for faglege leiarar og instruktørar ... 12

Informasjonsarbeid ... 12

Sosiale medier: Nettside, Facebook og Snapchat ... 13

Møte med elevråd ... 13

Samarbeid ... 14

Nytt mandat og vidare arbeid ... 15

Vedlegg: ... 16

Mandat for elev- og lærlingombodet i Vestland ... 16

Føreord

Elev- og lærlingombodet er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og lærekandidatar (heretter omtala som lærlingar) i vidaregåande opplæring. Sogn og Fjordane fylkeskommune har hatt elev- og lærlingombod sidan 2004 Hordaland fylkeskommune sidan 2017. Etter fylkessamanslåinga er vi to elev- og lærlingombod, som brukar tittelen elev- og lærlingombodet i Vestland. Ombodet har ei rådgjevande og rettleiande rolle og er ikkje klageinstans.

Årsrapporten for skuleåret 2019-2020 vil gi eit innblikk i arbeidet til ombodet i denne perioden. Mandatet til elev- og lærlingombodet i Vestland vart vedtatt av fylkestinget i juni 2020. Ombodet har i skuleåret 2019-2020 arbeidd utifrå gjeldande mandat for elev- og lærlingombodet i tidlegare Sogn og Fjordane fylkeskommune og mandatet til tidlegare elev- og lærlingombod i Hordaland fylkeskommune. Frå 01.01.20 har funksjonen til elev- og lærlingombodet i Vestland vore organisert i seksjon for juridiske tenester under fylkesdirektør for organisasjon og økonomi.

Elev- og lærlingombodet sitt oppdrag er å ivareta rettane og interessene til elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring i Vestland. Arbeidet skal gjerast på eit fritt og uavhengig grunnlag. I praksis vert dette gjort ved å vere tilgjengeleg for å svare på spørsmål og informere elevar og lærlingar om deira rettar og plikter. Mykje av arbeidet går med til å halde innlegg for elevråd på dei vidaregåande skulane, og ved å delta på ulike samlingar for lærlingar. Ombodet får gjennom ulike møte, samlingar og førespurnader fleire tilbakemeldingar om stoda i vidaregåande opplæring i Vestland.

I rolla som ombod arbeider vi som oftast likevel med utgangspunkt i at elevar, lærlingar eller deira føresette stiller spørsmål ved noko, opplever at noko er vanskeleg, er misnøgd med noko, eller meiner at lover og retningsliner ikkje er følgt. Ombodet si oppgåve blir då å belyse saka ut frå gjeldande reglar og lovverk, samt hjelpe eleven eller lærlingen med å gi tilbakemelding til dei ansvarlege på ein konstruktiv måte med ynskje om forbetring.

Denne våren har vore spesiell med både fylkessamanslåing og ikkje minst situasjonen med korona. Ombodet sitt generelle inntrykk er likevel at elevar og lærlingar stort sett har det bra, og er nøgde med opplæringa dei får.

Elev- og lærlingombodet sin årsrapport byggjer ikkje på statistiske data om opplæringa i Vestland, og skal difor ikkje brukast til å gi ei statistisk beskriving av opplæringstilbodet i fylket. Slike opplysningar er det fylkesrådmannen som samlar inn gjennom eksempelvis elevundersøkinga, lærlingundersøkinga og kvalitetsmeldinga. Arbeidet som ombodet gjer er viktig for å styrke den enkelte elev og lærling, synleggjere utfordringar i den vidaregåande opplæringa, og for å styrke kvaliteten på det tilbodet elevane og lærlingane får. Ombodet har i året som har gått fått vere med på mykje godt samarbeid med dei som jobbar med elevar og lærlingar. Det er mange som engasjerer seg for å skape gode opplærings- og oppfølgingssystem i det fylkeskommunale systemet i skulane og ute i lærebedriftene.

God lesnad!

Elev- og lærlingombodet i Vestland,
Sigrid Isdal og Venke Nordeide

Innleiing

Skuleåret 2019- 2020 var det i Vestland fylkeskommune 22689 elevar i vidaregåande skule, og 6277 lærlingar som fekk opplæring i lærebedrift. (Tala er henta frå skoleporten, Udir).

SKULEÅRET 2019-2020 I VESTLAND FYLKESKOMMUNE	
Elevar	22689
Lærlingar	6277
Sum	**28966**

Ombodsordninga er eit lågterskeltilbod, og ombodet har teieplikt. Når elevar og lærlingar tar kontakt med ombodet, er det ofte fordi dei ynskjer å få ein nøytral part «utanfrå» til å fortelje kva som er rett i høve gjeldande lovverk.

Ombodet fokuserer på korleis elevane og lærlingane sjølv kan vere med å påverke kvaliteten på si eiga opplæring, og korleis ein går fram for å ta opp ei sak med den ansvarlege. Målet er å løyse utfordringar og problem på lågast mogleg nivå, men samstundes belyse eventuelle brot på prosedyrar eller lovverk. Ombodet tilrår alle elevar og lærlingar til å ta kontakt så tidleg som mogleg dersom det dukkar opp spørsmål om rettar og plikter som dei er usikre på. Ombodet er ingen sakshandsamar eller klageinstans og har ikkje mynde til å gjere vedtak.

Prioriterte arbeidsområde for elev- og lærlingombodet i skuleåret 2019-2020

- Vere tilgjengeleg for elevar og lærlingar, svare på spørsmål om rettar og plikter, samt følgje opp førespurnader.
- Informasjonsarbeid retta mot elevar på yrkesfag som skal ut i lære.
- Informasjonsarbeid retta mot nye lærlingar ute i bedrift.
- Besøke elevråd ved vidaregåande skular.
- Kompetanseheving via Læringsmiljøsenteret.
- Samanslåing av ombodstenesta i tidlegare Sogn og Fjordane og Hordaland.

Elev- og lærlingombodet sine tilrådingar

Her følgjer ei samla oppsummering av tilrådingane frå elev- og lærlingombodet etter skuleåret 2019-2020. Tilrådingane er gitt på bakgrunn av førespurnader som ombodet har fått, samarbeid med ulike partar i vidaregåande opplæring, erfaringar ombodet har gjort på skulebesøk og i møte med elevar og lærlingar.

- Opprette ein enkel og sikker “Melde-frå-kanal” for elevar på nettsidene til dei vidaregåande skulane. Her kan elevane på ein enkel måte melde frå om mobbing eller tilhøve i skulesituasjonen som ikkje vert opplevd som trygg og god. Dette kan også gjelde tilhøve som mobbing, utestenging, krenking, diskriminering eller fysiske tilhøve som ikkje er forsvarleg. Tidlegare Sogn og Fjordane har dei to siste åra hatt eit liknande system.
- Meir fokus på godt foreldresamarbeid i saker som omhandlar eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø.
- Forbetre digital informasjon ut til lærlingar om kven som kan hjelpe med kva når det gjeld vidaregåande opplæring i bedrift. Den enkelte lærling må få informasjon om kva rettleiingsteneste dei tilhøyrer, informasjon om kva Rettleiingstenesta kan hjelpe med og kva ansvarsområde dei har. Dette for at lærlingar lettare skal søke hjelp hjå fylkeskommunen når dei har behov for det. (app?)
- Gratis digitalt lærlingbevis for alle lærlingar i fylket. (app?)

Førespurnader 2019-2020

Samla har elev- og lærlingombodet registrert 394 førespurnader i skuleåret 2019-2020. Av førespurnadene omhandla 132 av desse elevar/opplæring i skule, og 262 av førespurnadene omhandla lærlingar/opplæring i bedrift.

Elevar og lærlingar tar i stor grad sjølv kontakt, men ofte er det også foreldre eller føresette som kontaktar ombodet. Ombodet vert i størst grad kontakta på telefon, e-post eller i samband med skulebesøk/lærlingsamlingar. Enkelte førespurnader er meir omfattande og går over lang tid, med fleire samtalar/møte, andre er korte med greie avklaringar som gjeld lovverk og rettar/plikter. Lærlingen/eleven må samtykkje til at nødvendig informasjon kan delast/hentast inn frå andre.

Ved førespurnad til ombodet får eleven eller lærlingen i dei fleste tilfelle informasjon og verktøy til å prøve å løyse utfordringane sjølv. Dei som tar kontakt får informasjon om at ombodet kan vere ei vidare støtte, om ønskjeleg.

Førespurnadene er kategorisert etter tema, men enkelte av førespurnadene er omfattande og rommar gjerne fleire ulike utfordringar, og kunne difor vore registrert under fleire tema. Omfattande førespurnader er difor registrert under tema som var mest beskrivande for førespurnaden og

utfordringa til eleven/lærlingen. Dette gjeld spesielt for lærlingane. Eksempelvis spørsmål om manglande opplæring, samt vidare informasjon om moglegheit til å byte lærebedrift eller rettar og plikter ved heving av lærekontrakt. Det kan altså til tider vere utfordrande å kategorisere ein førespurnad etter berre eitt tema.

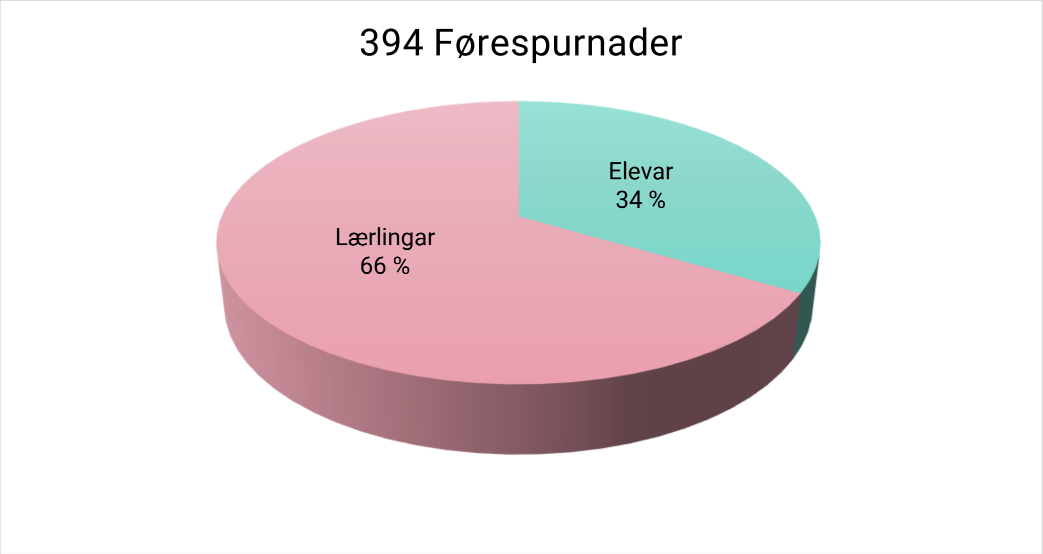

Førespurnader som gjeld elevar 2019-2020

Tema	Førespurnader
Kap 9 A i opplæringslova/rett til trygt og godt skulemiljø	19
Spørsmål om vurderingsgrunnlag eller klage på karakter	14
Inntak: Skuleplass, bytte klasse, venteplass	11
Elevmedverknad	10
Spørsmål om tilrettelegging/behov for tilrettelegging	10
Korona relaterte spørsmål (eksamen, undervisning, endringar)	8
Fråværsreglement	7
Spørsmål/tolking av opplæringslova/forvaltningslova	7
Rettleiing vidare i systemet – elevar med psykiske utfordringar	6
Korleis ta opp vanskelege spørsmål med lærar	6
Lånekassen	6
Bytte av fag/søke fritak om fag	4
Spørsmål om privatisteksamen	4

Spørsmål om HMS	3
Finne fram i systemet	3
Ordensreglement	3
Klage på skule eller lærar	2
Elevar som vurderer å avbryte skulegang	2
Gratisprinsippet	2
Spørsmål om Yrkesfagleg Fordjuping (YFF)	2
Spørsmål om studentrabatt/rabatt for elever	1
Utvising	1
Fråvær av lærar – bruk av vikar	1
SUM	**132**

Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå elevar

Frå elevar var det flest førespurnader som omhandla retten til eit trygt og godt skulemiljø, tilrettelegging, klage på karakterar og spørsmål rundt vurderingsgrunnlag.

Fylkestinget i Sogn og Fjordane fylkeskommune gjorde i april 2018 vedtak om at alle vidaregåande skular skulle opprette ein «mobbeknapp/meldeknapp» på sine heimesider. «Meldeknappen» fungerte som eit «lågterskeltilbod» for å melde frå til skulen om mobbing. På denne måten vart det enklare å melde frå, og rektor kunne raskt ta tak i sakene som omhandla elevar sin rett til eit trygt og godt skulemiljø. Ombodet meiner at omgrepet «mobbeknapp» kan nyanserast, og foreslår å kalle det «Melde frå knapp» eller «Sei ifrå-knapp». Dette fordi det bør vere mogleg å melde frå om til dømes utestenging, einsemd, diskriminering eller fysiske tilhøve som ikkje er forsvarlege.

Ein gjengangar, uavhengig av kva saka gjeld, er verdien av det gode samarbeidet mellom skule og føresette. Saker kan eskalere dersom føresette opplever det frustrerande eller utfordrande å ta opp problem/spørsmål med skulen som gjeld eigne born. Når det gjeld førespurnader som omhandlar eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø, erfarer ombodet at det kan vere viktig å setje i gang tiltak også for å styrke det viktige foreldresamarbeidet. Eksempelvis er det viktig at tema om godt skulemiljø og samarbeid vert tatt opp alt på første foreldremøte ved skulestart.

Foreldre kan oppleve å ikkje bli høyrde eller ikkje forstått. Det gode samarbeidet mellom foreldre og skulen er viktig for eleven. Positiv kommunikasjon er viktig, og i sårbare situasjonar er det spesielt viktig å tenke på korleis ein ordlegg seg både munnleg, men også i skriftleg kommunikasjon. I nokre tilfelle kan ein sjå at kommunikasjonen frå skulen skapar avstand i samarbeidet med føresette, og dette er ikkje til eleven sitt beste.

Førespurnader som gjeld lærlingar 2019 -2020

Tema	Førespurnadar

Tariffavtale/lønn/overtid/feriepengar	37
Manglande opplæring/oppfølging/tilbakemelding/halvårsvurdering	27
Lærlingar som vurderer å slutte, spørsmål om bytte av lærebedrift/heving av lærekontrakt	25
Manglande trivsel/konflikt/mobbing/trakassering på arbeidsplass	18
Finne fram i systemet: Råd om ulike vegar til fagbrev, søke læreplass	18
Ikkje fått læreplass. Råd og rettar	13
Tilrettelegging/søke fritak for fag	13
Lærlingbevis/rabattordning for lærlingar	10
Diverse avklaringar/lovtolkingar arbeidsmiljølova	10
Heving av læreplass - ønska av bedrift	9
Læretid vs verdiskaping - bruk av lærling som vikar	8
Koronarelatert: Permittering, fagprøve, sjukdom, eksamen	8
Arbeidsgjevar sin styringsrett: Ferie, fri, permisjon	7
Uklar ansvarsfordeling på arbeidsplassen	7
Lånekassen	7
Forkorting/forlenging/avbrot læretid	6
Fagprøve: Gjennomføring, klage	5
Korleis ta saker opp med overordna	5
Ikkje fått dokumentasjon på bestått fagprøve.	5
Rettar og plikter i høve arbeidsmiljø/korleis førebyggje mobbing	5
Mangel på informasjon om lærlingordninga til dei tilsette i lærebedrifta	4
Ta fag/ta opp att fag/eksamen undervegs i læretida	3
Manglande arbeidskontrakt	3
Manglande oppmelding til fagprøven	2
Finne fram i systemet – helsehjelp	2
Arroganse frå opplæringskontor	2
Delvis opplæring i bedrift. Korleis gå fram	1
Finne fram i systemet - Rett til påbygg etter læretid	1
Gratisprinsippet	1
Sum	**262**

Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå lærlingar

Ombodet har hatt ein del førespurnader som omhandlar det å finne fram i det fylkeskommunale systemet når det gjeld lærlingordninga. Eksempel: Kven har ansvar for å løyse kva? Dette kan ha samanheng med omlegging til nytt fylke, nye seksjonar med nye namn, og tilsette som har fått endra arbeidsoppgåver.

Nettsidene til www.vlfk.no vert stadig betre, men det kan vere vanskeleg for elevar, lærlingar og føresette å finne fram i systemet. Det er viktig med brukarmedverknad i utarbeiding av best mogleg nettsider når det gjeld aktuell informasjon for lærlingar. Rettleiingstenesta er enno berre i startfasen og treng tid til å etablere seg, men det er viktig at brukarane våre står i fokus og at det skal vere enkelt for lærlingar å finne fram når dei treng informasjon og hjelp.

Følgje opp lærlingar ute i bedrift

Lærlingane har behov for å melde frå til fylkeskommunen på ein enkel måte når dei ikkje får den opplæringa dei har rett på. Siste året er det fleire førespurnader som går på manglande opplæring, og ønske om å heve lærekontrakt eller byte lærebedrift. Dette viser eit bilete av fleire lærlingar som ikkje har det greitt, og som strever med å finne ut av kva rettar dei har, kva lærebedrifta skal hjelpe med og kva fylkeskommunen kan bidra med.

Ombodet har vist fleire lærlingar vidare til Rettleiingstenesta for å be om eit bedriftsbesøk. Når bedriftene ikkje følgjer pliktene sine som lærebedrift, er det ofte behov for eit bedriftsbesøk frå Rettleiingstenesta, der eksempelvis intern opplæringsplan og halvårsvurdering vert etterspurd. Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø, jamfør opplæringslova § 4-4. Dette er noko Rettleiingstenesta bør ha fokus på ved bedriftsbesøk.

Kvifor vel enkelte lærlingar å byte lærebedrift?

Fleire lærlingar søker råd frå ombodet om moglegheit til å byte lærebedrift. Lærlingen kan ha fleire utfordringar der dei er, og får kanskje ikkje rettane sine oppfylt i høve opplæringa dei har krav på. Likevel ønskjer fleire ei «enkel avslutning» der dei er, for å komme seg raskt vidare for å fullføre utdanninga i ei anna bedrift. Lærlingane endar ofte opp med å heve lærekontrakten i semje med lærebedrifta. Dei er redde for «represaliar» dersom dei er ærlege om bakgrunnen for heving. Mange lærlingar tar opp bekymring om eit lite miljø der bedrifter snakkar saman, og dei er redde for å ikkje få med seg gode referansar.

Dersom lærlingen er samd i å avslutte læretida, kan dårleg læremiljø, eller manglande opplæring, ende opp med å ikkje bli registrert i fylkeskommunen sine register som bakgrunn for hevinga.

Behov for tilrettelegging ute i lærebedrifta - lærekandidatordninga

Ombodet registrerer fleire førespurnader frå lærlingar der dei fortel at lærebedrifta har gitt tilbakemelding om at dei ønskjer å heve lærekontrakten, medan lærlingen gjerne vil fortsette.

Mange elevar har behov for tilrettelegging i skulen, og fleire vil framleis ha behov for tilrettelegging når dei kjem ut i lære. Ombodet ser ein auke i saker der lærebedriftene ønskjer å heve lærekontrakten på bakgrunn av at lærlingen ikkje presterer på det nivået som bedrifta stiller krav om. Ofte er dette lærlingar som treng ekstra oppfølging, og dei treng noko meir tid på å lære seg godt fagarbeid. Dei er også lærlingar som er pliktoppfyllande og som har eit stort ønskje om å få vere i arbeid.

Ovannemnde gjeld lærlingar som ikkje har brote pliktene sine. Difor har ikkje lærebedrifta grunnlag for å heve kontrakten, jamfør opplæringslova § 4-6. Likevel meiner bedriftene at dei er ute av stand til å følgje opp lærlingen, og dei søker fylkeskommunen om å få heve lærekontrakten. I enkelte tilfelle vert lærekontraktar omgjort til opplæringskontrakt, der lærling går over til å bli lærekandidat. Likevel er det slik at få ungdommar ønskjer å bli i ei lærebedrift der dei ikkje føler seg velkommen. Ein del av desse sakene endar med at lærlingen seier seg einig i å avslutte læretida.

Dette er ein tendens vi som samfunn må ta på alvor. Å få lov å vere ein aktiv del av arbeidslivet er viktig. Det forutset støtte til lærebedriftene slik at dei er i stand til å kunne ta på seg denne viktige arbeidsoppgåva. Det er samfunnsøkonomisk gunstig å utdanne ungdom slik at dei har moglegheit til å få bli i arbeidslivet.

Lærekandidatordninga kunne i større grad vore brukt, men bedriftene må også ha ressursar til å følgje opp ein lærekandidat. Bedriftene må tenke på produksjon, men samfunnet har lite å tene på at ungdom som ønskjer å arbeide ikkje får anledning til å bidra med den kunnskap, styrke og kapasitet som dei har.

Digitale lærlingbevis

På samlingar med nye lærlingar har spesielt spørsmålet om «lærlingbevis» dukka opp. Fleire fylkeskommunar, eksempelvis Nordland fylkeskommune, har slike digitale lærlingbevis til lærlingane. Lærlingar kan i fleire tilfelle få såkalla «lærlingrabattar», til dømes på buss. Ombodet legg merke til at

lærlingane stadig etterspør slike bevis, og vi tilrår fylkeskommunen å bidra med å opprette slike digitale «lærlingbevis».

Lærlingar i helsearbeidarfaget og barne- og ungdomsarbeidarfaget

Ombodet har fått fleire førespurnader frå lærlingar i helsearbeidarfaget. Spørsmåla omhandlar ofte arbeidstid, lønn og andre arbeidstilhøve. Eksempelvis har vi merka oss fleire spørsmål frå både lærlingar og tilsette i denne bransjen som etterspør klare reglar på kva som blir rekna for opplæring og kva som er såkalla verdiskaping.

Fleire lærlingar har gitt uttrykk for at dei føler seg «brukt» som arbeidskraft, og blir sett inn i «vanlege vakter» før dei har følt seg klar for dette. I denne bransjen kjem lærlingane tett på liv og død, og opplevingane kan vere sterke. Vi ser det som viktig at bransjen tek omsyn til dette, og ikkje let lærlingar få for stort ansvar i slike situasjonar før dei er klar for det.

Ombodet registrerer også at fleire lærlingar i barne- og ungdomsarbeidarfaget stiller spørsmål om dei skal brukast som vikar når andre tilsette er sjuke. Dette er også ein bransje som er prega av at lærlingar tidleg får mykje ansvar.

Korona

I perioden med stengde skular og fleire permitteringar kom det førespurnader frå både elevar og lærlingar. Spørsmåla omhandla reglar for permittering, manglande informasjon frå lærebedrifta om korona, delvis arbeid under permittering, spørsmål om sjukepengar, gjennomføring av læretid og fagprøve, samt spørsmål om privatisteksamen.

Frå elevane kom dei meir spørsmål mot slutten av skuleåret, då skulane gradvis opna opp. Desse førespurnadane omhandla vurderingsgrunnlag, manglande undervisning, samt for hyppig gjennomføring av prøvar.

Ombodet ønskjer å trekke fram "Støttetelefonen for elevar og lærlingar" som eit godt tiltak i den spesielle tida denne våren. Det var også gledeleg å sjå at fleire av elevtenestene ved skulane var tidleg ute med informasjon om at elevtenesta var digitalt open, sjølv om skulen var stengt.

Fylkeskommunale lærlingsamlingar

I tidlegare Sogn og Fjordane vart det arrangert regionvise lærlingsamlingar kvart år. Samtlege førsteårslærlingar vart inviterte til felles informasjon om rettar og plikter. Ulike instansar vart inviterte til å halde innlegg om aktuelle tema som vedkjem lærlingar. Lærlingsamlingane er ein fin måte å nå ut til mange på same tid med viktig informasjon frå fylkeskommunen.

Fleire større lærebedrifter og mange av opplæringskontora arrangerer eigne samlingar for nye lærlingar. Likevel er det fleire som ikkje får slik informasjon i starten av læretida, og dette bør difor vere eit tilbod som fylkeskommunen kan gi. Slike tilbod kan også arrangerast som webinar som vert streama med opptak. I slike tilfelle kan lærlingane finne fram igjen til informasjonen når det høver.

Kurs for faglege leiarar og instruktørar

Både faglege leiarar og instruktørar ute i lærebedriftene er nøkkelpersonar i høve til lærlingane. Det at desse nøkkelpersonane får felles informasjon frå fylkeskommunen, om kva som kan forventast av dei og av lærlingane, er med å kvalitetssikre opplæringa. Det gir òg ei moglegheit til i større grad å ta kontakt om det er behov for oppfølging frå fylkeskommunen. Ein del av førespurnadene til elev- og lærlingombodet gjeld manglande informasjon om lærlingordninga hos dei tilsette rundt lærlingen.

Elev- og lærlingombodet vil rose arbeidet som tidlegare har vore gjort i fylka med kurs og opplæring av faglege leiarar og instruktørar, og vil samstundes presisere kor viktig det er å halde fram med desse kursa. Med tanke på dei ulike fagdagane, og kursa som vert arrangert for lærarar, bør det i større grad også komme tilbod frå fylkeskommunen om fagdagar og kurs for faglege leiarar og instruktørar ute i lærebedriftene.

Informasjonsarbeid

Ei av hovudarbeidsoppgåvene til ombodet er å gjere ombodsrolla kjent for elevar og lærlingar, i opplæringsavdelinga og på skular og i lærebedrifter. Informasjon om elevar og lærlingar sine rettar og plikter er ei viktig informasjonsoppgåve.

Ombodet har brukt fleire tilnærmingar for å nå ut til elevar og lærlingar. Ombodet har prioritert å besøke flest mogleg elevråd, gi informasjon til nye lærlingar, samt å gi generell informasjon om lærlingordninga til Vg2 elevar på yrkesfag. Innlegga/foredraga kan variere frå 15 min til 3 timar.

Ombodet har hatt «stand» på vidaregåande skular for å nå ut til elevane med informasjon. I tillegg har ombodet fått tildelt kontor/grupperom på skulane for enkeltsamtalar. Det blir då gitt informasjon til elevane i forkant om at ombodet er å treffe for enkeltsamtalar på oppgitt dato. Målet er at terskelen

skal vere låg for å ta kontakt. Då legg ombodet til rette for at problem blir løyste raskt på lågast mogleg nivå, og mellom dei partane saka gjeld.

Ombodet har som mål å besøke flest mogleg elevråd om hausten. Dette er både for å informere elevrådet om ombodsrolla, men også for å setje elevmedverknad på dagsorden.

Elev- og lærlingombodet ser at ein også kan supplere informasjonsarbeidet med digitale møte eller webinar for å nå ut til flest mogleg.

Sosiale medier: Nettside, Facebook og Snapchat

Elev- og lærlingombodet har ei eiga nettside på www.vestlandfylke.no/elevoglarlingombod, eiga facebookside, samt at ombodet frå hausten 2018 også har vore å treffe på Snapchat. På nettsida for elev- og lærlingombodet finn ein informasjon om ombodet si rolle og arbeidsoppgåver, samt kontaktinformasjon. Det er viktig at kvar enkelt skule også linkar til elev- og lærlingombodet si nettside, slik at denne tenesta vert gjort kjent for elevane på den enkelte skule si heimeside. Facebooksida «Elev- og lærlingombodet i Vestland» vert brukt til å legge ut relevant informasjon om vidaregåande opplæring. Snapchat vert i stor grad nytta til å kommunisere med elevar/lærlingar, og er først og fremst meint som ein informasjonskanal. Elevar og lærlingar ber gjerne om presiseringar eller meir informasjon i høve til informasjon som vert langt ut på Snapchat. I samtale med elevar og lærlingar har ombodet fått gode tilbakemeldingar på bruk av Snapchat, og det har også kome førespurnader om å ta i bruk Instagram i større grad. Når ombodet legg ut informasjon på Snapchat er det i gjennomsnitt ca. 350 personar som ser desse.

Elev- og lærlingombod Venke Nordeide på skulebesøk.

Møte med elevråd

Når ombodet besøker elevråd er tema gjerne ombodsrolla, elevmedverknad, elevrådsarbeid, korleis ta opp vanskelege saker, rolleavklaring og skulemiljø. Kapittel 9 A i opplæringslova seier noko om elevane sin rett til eit trygt og godt skulemiljø. Dette er tema som elev- og lærlingombodet tar opp på skulebesøk og i møte med elevråda. Det er viktig at elevane sjølve blir aktive i arbeidet med å

førebyggje mobbing. Ombodet har lagt merke til at fleire skular har sett fokus på dette inneverande skuleår.

Opplæringslova slår fast at det er den enkelte skule som har ansvar for å ha eit elevråd som fungerer. Det er viktig er at det blir sett av nok tid til dette arbeidet på kvar skule. Det bør ikkje bli slik at elevråda berre jobbar med velferdsoppgåver. Elevane har rett til å bli høyrde i alle viktige saker som vedkjem skulekvardagen. Dette krev at leiinga oppfordrar til synspunkt frå elevrådet, og følgjer opp saker som elevane sjølve tek initiativ til.

Ombodet oppfordrar elevråda til å vere aktive og «frampå» med synspunkt når det gjeld alle sider av skulekvardagen. Det er viktig at elevane sjølve blir oppmuntra til å skape gode læringsmiljø gjennom inkluderande trivselstiltak som kan førebyggje mobbing og utestenging.

Samarbeid

For ombodet har det vore viktig å samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring. Dette gjeld både interne samarbeidspartnarar som seksjonar i opplæringsavdelinga og vidaregåande skular, men også eksterne samarbeidspartnarar som lærebedrifter/opplæringskontor, Elevorganisasjonen og ulike fagorganisasjonar.

Ombodet har samarbeidd med Elevorganisasjonen, spesielt i høve til arbeidet med å besøke alle elevråd, for å gi felles informasjon om elevmedverknad og elevrådsarbeid.

Ombodet legg spesielt merke til det gode arbeidet ein del opplæringskontor og lærebedrifter gjer når det gjeld oppstart og introduksjonskurs for nye lærlingar. Elev- og lærlingombodet blir invitert med på fleire slike samlingar kvart år. Det er positivt å kunne bidra med informasjon og kunnskap, men ikkje minst få høve til å treffe alle dei nye forventningsfulle lærlingane. På slike samlingar får lærlingane ein gjennomgang av kven som har ansvar for kva; lover og reglar, rettar og plikter. Dei blir kjende med systemet og kvarandre. På denne måten vert lærlingane møtt på ein trygg og god måte. Ombodet oppmodar spesielt alle opplæringskontor og større lærebedrifter til å ha slike oppstartssamlingar med lærlingane.

Samarbeid med mobbeombodet i Vestland

Elev- og lærlingombodet samarbeider tett med mobbeombodet i Vestland. Omboda er organiserte i same seksjon, og vi samarbeider både i høve til ombodsrolla, i enkeltsaker og held også enkelte innlegg saman.

Elev- og lærlingombodet vil spesielt trekke fram gleda ved å halde innlegg saman med mobbeomboda, som vi til dømes gjorde på første samlinga til Vestland ungdomsutval. Det er positivt å delta på slike arenaer der ungdomsdemokrati står i høgsetet.

Samarbeid med elev- lærling og mobbeomboda i Norge –ELMO

Elev- og lærlingomboda i Norge, og dei fylkeskommunale mobbeomboda i Norge, har danna eit felles nettverk: «Elev- lærling,- og mobbeombud i Norge» også kalla «ELMO». Nettverket driv to felles nettsider: www.elevombudene.no og www.elevråd.no . Nettverket arrangerer i fellesskap to samlingar i året. Samlingane vert arrangert i eit «vertsfylke». På samlingane er det innlegg med relevante tema, erfaringsutveksling samt at sjølve ombodsrolla alltid er eit relevant tema. Omboda har hyppig kontakt gjennom digitale møte og samlingar, e-post, og Facebook. Nettverket har ingen leiar, men har eit «arbeidsutval». Frå 2018 består arbeidsutvalet av fem ombod. To elev- og lærlingombod, og tre mobbeombod. Elev- og lærlingombodet i Vestland er valt inn i arbeidsutvalet, og har vore det sidan hausten 2017. Arbeidsoppgåvene til arbeidsutvalet er å koordinere fellesarbeidet til alle omboda i Norge; eksempelvis felles nettsider, planlegging av samlingar og innhald til fellessamlingar, eller digitale møte. Frå våren 2019 har alle elev- lærling-, og mobbeomboda i Noreg fått tilbod om gratis kompetanseheving via Læringsmiljøsenteret i Stavanger.

Nytt mandat og vidare arbeid

10. juni 2020 vedtok Vestland fylkesting nytt mandat for elev- og lærlingombodet i Vestland. Nytt mandatet er lagt ved denne årsmeldinga som vedlegg.

Det vil alltid vere førespurnader frå elevar og lærlingar som er første prioriterte arbeidsoppgåve for elev- og lærlingombodet. Førespurnader som omhandlar eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø har alltid vore ein del av arbeidsoppgåvene til elev- og lærlingombodet, men fleire av desse førespurnadane har tidlegare gått til mobbeombodet (i Hordaland). Mobbeombodet i Vestland har fått endringar i sitt mandat, og har ikkje lenger elevar i vidaregåande opplæring i si målgruppe. Dette vil truleg føre til ein auke i mengd førespurnader til elev- og lærlingombodet.

Elev- og lærlingombodet ser nytten av digitale møte og webinar der det er mest hensiktsmessig.

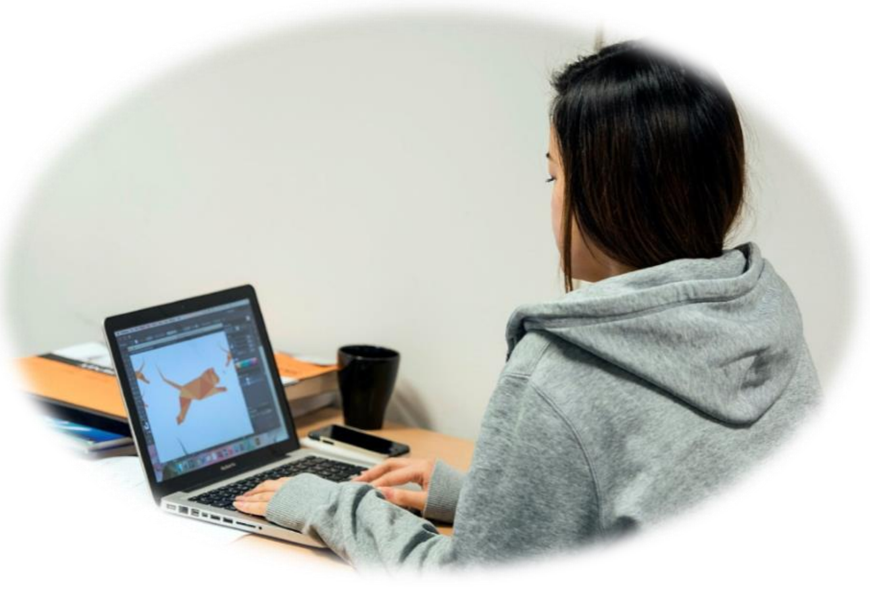

Vedlegg:

Mandat for elev- og lærlingombodet i Vestland

Mandat for elev- og lærlingombod i Vestland vart vedtatt i Vestland fylkesting 10. juni 2020. Vestland fylkeskommune har to elev- og lærlingombod. Ombodet har ei rådgjevande og rettleiande rolle og er ikkje ein klageinstans.

1. Elev- og lærlingombodet i Vestland

Elev- og lærlingombodet er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og lærekandidatar (heretter omtalt som lærlingar) i vidaregåande opplæring.

Elev- og lærlingombodet er først og fremst eit lågterskeltilbod som elevar, lærlingar og føresette lett skal kome i kontakt med. Ombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag, og bidra til å styrke fylkeskommunen sitt arbeid med å sikre at elevar og lærlingar får ivaretekne rettane sine.

Ombodet arbeider for at alle elevar og lærlingar skal få ei rettferdig behandling etter lov, forskrift og fylkeskommunalt regelverk, og er ein pådrivar for at skular og opplæringsinstitusjonar følgjer dei retningsliner og lover som omhandlar elevar og lærlingar sine rettar. Ombodet skal samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring for å minne dei ansvarlege på at elevar og lærlingar får oppfylt retten til medverknad

2. Målgruppe

Elev- og lærlingombodet sitt arbeidsområde omfattar alle elevar og lærlingar innanfor det fylkeskommunale opplæringstilbodet og private vidaregåande opplæringstilbodet.[*] Alle elevar og lærlingar, uavhengig om dei er i eit fylkeskommunalt eller privat vidaregåande opplæringstilbodet, skal kunne ta kontakt med elev- og lærlingombodet og få hjelp.

3. Teieplikt

Ombodet har teieplikt og saker blir ikkje brakt vidare utan samtykke.

4. Organisering, rapportering og initiativrett

Ombodet skal utarbeide årsmelding til fylkestinget.

Ombodet skal ha systematisk kontakt med administrativ og politisk leiing i fylkeskommunen, med faste møtepunkt fleire gonger i året.

Dei fylkeskommunale observatørane i styra til dei private vidaregåande skulane skal syte for at årsrapport frå elev- og lærlingombodet vert handsama i styra i dei private vidaregåande skulane.

Elev- og lærlingombodet er ein del av eit nasjonalt nettverk for fagleg utvikling og erfaringsdeling på tvers av fylka.

---

[*] Dersom dei private vidaregåande skulane ynskjer besøk av elev- og lærlingombodet, må dei dekkje kostnadene med dette sjølv.

vestlandfylke.no